

ESKILSGÅRDEN

EN DEL AV SAGOMUSEET OCH SAGOBYGDEN

GAMLA TORG HAR SINA ANOR FRÅN 1600-TALET DÅ LJUNGBYBONDEN ERIK PERSSON ÅR 1604 ÖVERTOG GÄSTGIVERIET FRÅN EN MAN, ANDERS I BERGA.

Sedan dess har det genom århundradena varit ett antal gästgivare och ett livligt marknadsliv. Några som kan nämnas är Märta Ljungberg 1656-1741 som var gästgivare under 1600-talet. Hon hade stora tillgångar och ägor i det dåvarande Ljungby. Märta Ljungberg testamenterade sin förmögenhet till förmån för det allmänna, bland annat till fattiga och studerande. Hennes donationsjord påverkade sedermera Ljungbys utveckling, vilket tog fart efter det att Ljungby blivit köping år 1828. Den gamla byn Ljungby bestod av fem gårdar: Gästgivaregården, Ljungby Lillegård, Klockaregården, Ljungby Södergård och Eskilsgården.

Eskilsgården 2024

Alla gårdarna härrörde från 1600-talet. Det torde vara en man vid namn Eskil som var den första ägaren till gården. Det går att finna namnet Eskilsgård år 1694 i de gamla jordeböckerna från Länsstyrelsen Kronobergs län, Landskontorets arkiv. Ortsnamnregistret benämner den äldre stavningen som Äskaelsga. En av de äldsta kartorna som är bevarad och innefattar Eskilsgården är från år 1796. Det benämns som ett kronoskattehemman som bestod av två gårdar. Det var flera byggnadskomplex, även i det område som senare blev apoteket, alltså det

nuvarande Sagomuseet. Eskilsgården hade stora ägor upp mot Bolmstadsvägen samt till ån Lagan. Filosofie doktorn och arkeologen Oskar Lidén 1870-1957 hävdade att Eskilsgårdens nuvarande byggnad uppfördes år 1808. Den sista privata ägaren till fastigheten, byggmästare Anders Jensen menade dock att byggnaden var äldre. Troligtvis kan ovanvåningen på fastigheten byggts till år 1808.

En dendrokronologisk undersökning kan definitivt ge svaret på frågan om husets ålder. Under 1800-talet var Eskilsgården även ett posthemman där man försåg postryttarna med utvilade hästar. I Eskilsgården

inrättades även en poststation under en tid. År 1837 flyttade en apotekare som hette Edvard Berg till Eskilsgården. Under en kort tid var Ljungbys apotek förlagt där. Han uppförde sedan sitt nya apotek år 1838 vid den gamla tomten av Eskilsgården, nuvarande Sagomuseet. Ljungbys första sjukstuga var beläget i Eskilsgården. Det var före det nya lasarettet som byggdes år 1869 i Ljungby.

Det har varit flera olika ägare till Eskilsgården och många människor har bott på dess stora marker.

fortsättning:

SAGOBYGDEN.SE

Ljungby
kommun

Eskilsgården 1909

Eskilsgården flyttas till Gamla Torg 1971.

Kulturreservatet Gamla Torg 1972

Nya ägoindelningar har skett och marken har upplåtits för bostadsändamål. Det skedde i takt med att köpingen växte och Ljungby så småningom blev stad. Det enda som återstod av Eskilsgården i slutet av 1960-talet var den gamla mangårdsbyggnaden och dess tomt som låg vid Kristina Nilssongatan 1.

Gästgivaregården med tillhörande byggnader samt Eskilsgården och Ljungby Lillegård såldes till Ljungby stad under den här tiden. En känd kommunalman vid namn Axel "Ångbagaren" Johansson 1878-1962 ville på 1950-talet att ett flertal äldre byggnader skulle räddas för framtiden och förvärvas av staden. Likaså hade filosofie doktorn och arkeologen fört fram tanken kring ett bevarande av den värdefulla kulturmiljön runt Gamla Torg.

Stadsbranden år 1953 hade ödelagt en del av den äldre bebyggelsen och rivningarnas framfart var på intågande. Syftet var att bevara och levandegöra den gamla stadens kulturmiljö med gästgiveri, tingshus, museum, garveri, Eskilsgård samt Lillegård. Staden förvärvade Eskilsgården av byggmästare Anders Georg Jensen i slutet av 1960-talet. År 1970 beslöt dåvarande stadsfullmäktige att låta restaurera och förverkliga planerna för Ljungby Gamla Torg. Det var ett kommunalt beredskapsarbete med AMS-bidrag som skapade flera arbetstillfällen i staden. Eskilsgården flyttades år 1971 till sin nuvarande plats på Gamla Torg.

Torget hade iordningställt med ny kullesten och stenmur som gärdade in delar av kulturreservatet. Den 6 juni år 1972 invigdes kulturreservatet Gamla Torg med festligheter. Det framfördes bland annat ett krönikespel av författaren Folke Fridell, kring minnet av den världsberömda operasångerskan Christina Nilsson 1843-1921.

Stenfoten där hon upptäcktes hade räddats från en tidigare rivning i staden i närheten av Sagomuséet. Den flyttades intill Eskilsgården när kulturreservatet blev till. Uppskattningsvis kom det 2500 besökare den dagen.

En viktig del av Ljungbys historia hade på så sätt bevarats för eftervärlden. Projektet kostade två miljoner.

Stiftelsen Gamla Torg bildades med syfte att bevara och levandegöra området. Eskilsgårdens ovanvåning fungerade sedermera som vaktmästarbostad. Idag är Gamla Torg i Ljungby en mycket besöksvärd plats med en levande historia, kultur, mat och handel.

Research och sammanställt Jan. 2024 av Carl-Magnus Gripenhed och Lena Göransson

Källor: Riksarkivet, ArkivDigital, Småländskt I&II av Oskar Lidén 1945 1952, Ny Smålands beskrifning av Peter Wieselgren 1846, Bidrag till Ljungby köpings historia av Oskar Lidén 1928, Lantmäteriets historiska kartor, Ortnamnsregistret, Ljungbyvyer I av bl.a. Leif Norrman, foldern Gamla Torg 50 år 2022, Kronobergsboken 1976 av bl.a. Jan-Åke af Trampe, diverse tidningsklipp. Bilder från Ljungby Museum. Ivar Karlssons bildsamling i Ljungby Kommunarkiv. Foto nutid CM Gripenhed. Källa Lena Göransson.

SAGOBYGDEN.SE

Är du intresserad
av att hyra?
Ring 0372-148 55